

Kıbrıs'ta İngiliz Döneminde Yayınlanan Ziraat Dergileri (1904 - 1955)

Meral DEMİRYÜREK*

Giriş

1878 yılında Kıbrıs'ı "geçici" olarak kontrolüne alan İngiliz idaresi kısa bir süre içerisinde adada bütün kurumlarını inşa etmeye ve olumlu gördüğü faaliyetleri de desteklemeye başlamıştır. Kültürel ve eğitsel kapsamda yapılan çalışmaların başında basınla ilgili olanları görüyoruz. Ahmet An'a göre:

"İngilizler Kıbrıs'a gelinceye kadar, Kıbrıs'ta basımevi yoktu. İlk basımevi İngilizlerin gelişinden sonra Henry King and Co. tarafından Larnaka'da kuruldu ve ilk gazete 29 Ağustos 1878 tarihinde yayımlandı. Haftalık olarak yayımlanan bu gazete *Kipros/Cyprus* adını taşıyordu ve ilk iki sayfası İngilizce, diğer iki sayfası da Rumca idi"¹.

Basın hayatındaki bu hareketlenme adanın Türk unsurunu da harekete geçirdi ve -sayıca Rumca gazete ve dergiler kadar olmasa da- Türkçe birtakım gazete, dergi ve kitaplar yayımlanmaya başladı.

Kıbrıs'ta yayımlanan ilk Türkçe gazete konusunda yakın zamana kadar bilinenler, son iki tespitle, değişiklik göstermiştir: Uzun yıllar, bilinen ilk Türkçe gazetenin *Zaman* olduğu kabul edilmiştir. Ancak Cemalettin Ünlü,

* Yrd. Doç. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, KKTC,
meraldem@lefke.edu.tr; meraldemiryurek@gmail.com

¹ Ahmet Cavit An, "The British Rule in Turkish Cypriot Text-books and Turkish Cypriot Text-books in Cyprus", *The Cyprus Review*, v: 6, Spring 1994, Number: 1, s: 65; *Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış Kitaplar Listesi (1878- 1997)*, KKTC Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı yay. , Ankara-1997, ss: 2-3.

Kıbrıs'ta Basın Olayı (1878-1981) adlı eserinde, Kıbrıs'taki ilk Türkçe gazetenin *Saded* olduğunu yazmaktadır. Yazarın kaynağı *Cyprus Blue Book*'un 1889-1890 cildidir². Dr. Salahi R. Sonyel tarafından İngiliz Sömürgeler Bakanlığı belgelerine dayanılarak yapılan bir çalışma ile Doç Dr. Mehmet Demiryürek'in Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunduğu bir belge, ilk Türkçe gazetenin *Saded* değil, *Ümid* olduğunu ortaya koymaktadır. 1879 yılında yayımlanmaya başlayan ve 1880 yılına ait yazışmalarda adı geçen *Ümid*, Larnaka'da Aleksan Sarrafian tarafından çıkarılmıştır³.

İlk Türk gazetesi *Saded*, ilk Türkçe gazete *Ümid* adları Kıbrıs Türk basın tarihinde -şimdilik- yerlerini almış olsa da bu iki gazetenin elde mevcut nüshası yoktur. Nüshaları bulunan en eski gazete, çıkış tarihi 1891 olan *Zaman*'dır. Türklerin bilinen ilk dergisi ise 1920-21 yıllarında ancak 23 sayı çıkabilen aylık *İrşad*⁴ dergisidir. Ancak daha öncesinde hükümet tarafından desteklenen resmî birtakım dergiler söz konusudur. Bu dergiler arasında özellikle tarım alanına yönelik çiftçilikle, ziraatla ilgili olanlar dikkati çekmektedir.

Bu çalışmada tarımla ilgili ve hükümet tarafından yayımlanan dergiler konu edilecektir.

The Cyprus Journal

Ziraat dergileriyle ilgili ulaşılabilen en eski kayıt 1904 yılı Ocak ayını işaret etmektedir. Buna göre; Tarım Dairesi, Athalassa'da⁵, adadaki ziraî kesimler üzerinde faydalı etkileri olacağına inanılan bir yayına başlamıştır⁶. Bu bir dergidir ve *The Cyprus Journal*⁷ adını taşımaktadır. Dergi üç ayda bir yayımlanır. Yayımlanan her sayı, adadaki resmî yazışmalarda olduğu gibi, İngilizce, Rumca ve Türkçe olmak üzere üç dilde çıkar.

Merkezi Lefkoşa'da olan derginin okuyucularını abone olmaları konusunda özendirildiği görülmektedir. Yayımlanan formu dolduran ve beraberinde bir

² Cemalettin Ünlü, *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, (b.y.y.),(b.t.y.), s: 15.

³ Salahi Sonyel, "Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete", *Yeni Kıbrıs*, Aralık 1985, ss: 16-17; Mehmet Demiryürek, "Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükümetleri I (Osmanlı Dönemi) (1878-1910)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi Atatürk Yolu*, Mayıs-Kasım 2000, No: 25-26, s: 121.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Meral Demiryürek, *İrşad Dergisinin Yeni Türk Harflerine Aktarılması ve İncelenmesi*, Yakınoğu Üniversitesi, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Lefkoşa, 2002.

⁵ Çoğunluğunu Rumların oluşturduğu mercimek, tütün, vigo [fiğ] gibi ürünler yetiştirilen ipek böcekçiliği yapılan Lefkoşa'nın köylerinden biri. 1974 sonrası Rum tarafında kalmıştır ve boştur.

⁶ İleriki yıllarda yayım yeri Lefkoşa olmuştur.

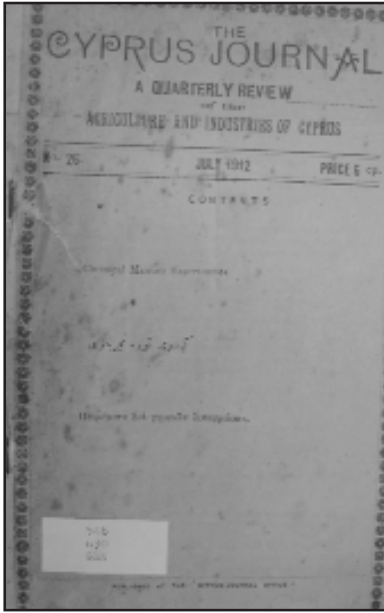
⁷ P. Gennadius, *Annual Report the Year 1903-4*, Printed of the Government Printing Office, Nicosia 1904.

yıllık ücreti nakden, pulla veya posta havalesi ile ödeyen herkes dergiye abone olabilmektedir. Derginin fiyatı Kıbrıs kaza merkezleri için yıllık 2 şilin, kaza merkezlerinin dışı için 2 şilin 6 kuruş ve Kıbrıs dışı için 3 şilindir⁸.

Tarım Dairesi tarafından yayımlanan yıllık raporlardan *The Cyprus Journal*'ın köylerde büyük ilgi gördüğü ve geniş bir okuyucu kitlesine ulaştığı anlaşılmaktadır⁹.

1909 yılı raporuna göre, çok faydalı makaleler yayımlamaya devam eden dergi, eskiden köy muhtarlarına gönderilirken, onların çoğunlukla okuryazar olmaması nedeniyle, artık okul müdürlerine gönderilmektedir. Çünkü onların hem öğrencilerine, hem de köy halkına derginin içeriğini anlatmakta daha başarılı olacakları ümit edilmektedir¹⁰.

1911 yılına ait rapordan, derginin yayımının başarıyla sürdüğü bilgisinin yanı sıra, çiftçilerin eğitim düzeyinin henüz istenen seviyede olmadığı ve okul müdürlerine gönderilen *The Cyprus Journal* vasıtasıyla bu durumun

düzeltilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır. Böylece derginin amacı da ortaya konmuş olmaktadır. Rapora göre, bir veya daha fazla tarımsal yayını olmayan pek az tarım ülkesi vardır ve *The Cyprus Journal* diğer ülke yayınlarıyla rahatlıkla kıyaslanabilecek düzeydedir. Zamanla ortaya çıkacak gelişmeler neticesinde tarım kesimi onun eğitsel değerini çok daha fazla takdir edecektir¹¹.

Bugün, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Girne Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi'nde *The Cyprus Journal* dergisinin sadece bir nüshası bulunmaktadır. Temmuz 1912 yılına ait bu sayı, 26. sayıdır¹². İngilizce, Rumca ve Türkçe olarak hazırlanan sayının Türkçe adı

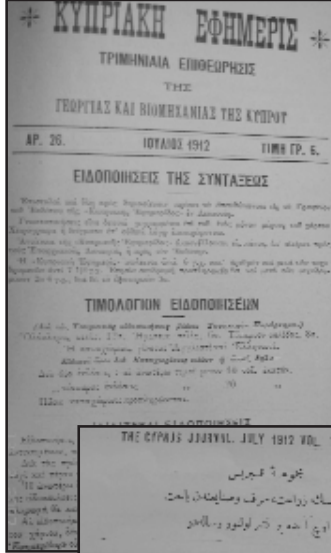
⁸ *The Cyprus Journal (Mecmua-i Kıbrıs)*, July 1912, No. 26, s: 453.

⁹ D. Saracomenos, *Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1907-8*, s: 7.

¹⁰ *Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1908-9*, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1909, s: 8.

¹¹ *Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1910-11*, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1911, s: 11.

¹² Eğer dergi düzenli olarak çıkmış olsaydı, 1904'ten 1912 Temmuzuna gelindiğinde 35. sayıya ulaşmış olması gerekirdi.

Mecmua-i Kıbrıs'tır. İlk sayfada “Kıbrıs’ın ziraat, hiref [zanaat] ve sanayinden bâhis üç ayda bir neşrolunur risaledir” ibaresi yer almaktadır. Ancak yanlışlıkla “VOL. XXVII. No. 27” yazılmıştır. Çünkü aynı nüshanın İngilizce ve Rumca kısımlarında 26. sayı ifadesi vardır. Mecmuanın fiyatı baştaki İngilizce kısımda “6 cp.” yani “6 Kıbrıs kuruşu” olarak belirtilmiştir. Derginin İngilizce nüshasında dergi nüshalarının kaza kaymakamlıklarından veya editörden elde edilebileceği ve bütün mektupların editöre gönderilmesi gerektiği yazmaktadır¹³. Dergide Türkçe, İngilizce ve Rumca reklamlar da yayımlanmaktadır. Kağıdın sadece bir tarafına yazılan bu reklamlar, yeni sayının yayım tarihinden 15 gün önce gönderilmiş olmalıdır¹⁴.

Temmuz 1912 tarihli nüshanın içeriği “kimyevî gübreler” hakkında olup Ziraat Müfettişi I. M. Fomis tarafından hazırlanmış bir rapora dayanmaktadır. Raporun, 13 Temmuz 1912 tarihli takdim yazısında Ziraat Müdür Vekili A. K. Bovill tarafından; “bu; Kıbrıs’ta her rençberin hoşuna gidecek bir mesele olduğu münasebetle ita olunan malumattan herkes istifade

eylemek fırsatına nail olabilmek için ziraat müfettişi Mister I. M. Fomis’in raporu fotoğraflarla birlikte neşrolunmuştur”¹⁵ denilerek raporun yayım amacı özetlenir.

Buna göre, Ziraat Dairesi marifetiyle birtakım tarlalara deneysel amaçlı kimyevî gübre uygulaması yapılmıştır. Bu uygulamalardan ilki, Lefkoniko köyünde yaşayan Anastasiyos Haralambo’nun “Sipalatya” denilen mevkiye bulunan tarlasına ekilen buğday üzerinde icra edilmiştir. Tarla daha önce hiç gübrelenmemiş ve dönüm başına geçen yıl (1911) 2,5 kile burçak evvelki sene

¹³ “Editorial Notes”, *The Cyprus Journal*, July 1912, Vol. XXVII, No. 27.

¹⁴ “Scale of Advertisement Charges”, *The Cyprus Journal*, July 1912, Vol. XXVII, No. 27.

¹⁵ *The Cyprus Journal*, July 1912, Vol. XXVII, No. 27, s: 445.

7,5 kile buğday vermiştir. Tarla, 18 Kânûn-ı evvel [Aralık] tarihinde her biri yarım dönüm büyüklüğünde altı eşit kısma bölündükten sonra demir sabanla sürülüp gübrenir. 26 Mayıs tarihinde tarla incelendiğinde toprakta eksik olan ve olmayan mineraller ortaya çıkarılmış olur. Örneğin, toprak potas yönünden zengin olmakla birlikte, fosfor açısından fakirdir. Çıkan sonuçlara göre ilginç olan bir şey varsa o da, hiç gübrenmemiş alanda dahi çevredeki diğer tarlalara göre çok daha fazla yeşillenme olmasıdır. Müfettiş bunun sebebinin, tarlanın “demir sabanla” sürülmüş olmasına bağlar.

27 Mayıs'ta ekin hasat makinesiyle biçilir. Bu esnada gübrenilmiş ve gübrenmemiş bölümler arasındaki fark şaşırtıcıdır¹⁶. Kimyevî gübre ihtiva eden 100 başakta 2877 tane oluşmuş ve bunlar 40 dirhem ağırlığa sahiptir. Kimyevî gübreden mahrum bulunan 100 başakta ise 11 dirhem ağırlığında 1333 tane oluşmuştur. “Demek; birinci kısımdan 100 adet tane ikinci kısımdan 100 adet tanenin hemen iki misli sıklette idi. Velhasıl aynı başaklarda gerek kemiyet ve gerek sıklet itibariyle iki kat fazlasına yani hemen dört kat fazla mahsule...”¹⁷ sahip olunmuştur.

Yazının devamında gübrelemenin malî boyutu üzerinde durularak bu denemenin uygulanabilir olup olmadığı üzerinde durulmaktadır. Buna göre, 26 şilin ve 6 kuruş masrafa mukabil 5 kat fazla mahsul alınmıştır. Müfettiş Fomis, bu kârın daha da arttırılabileceği görüşündedir.

Söz konusu çalışma, Yukarı Zodya ve Karava köylerinde bulunan iki tarlada daha yapılmış ve Yukarı Zodya'da 10 kat fazla verim alınmasına karşılık, en parlak sonuç Karava köyündeki bakla yetiştirme tecrübesinden elde edilmiştir. Burada 53 _ kuruş masrafa karşılık 116 kıyye fazla bakla mahsulü alınmıştır.

Yapılan deneysel çalışmalar hakkında verilen bütün bu teferruatlı açıklamalar neticesinde Müfettiş Fomis, birtakım sonuçlara varmıştır. Buna göre, mahsulün arttırılması toprağın şartlarıyla doğrudan bağlantılıdır. Zira kimyevî gübreler zayıf topraklardan fevkalade sonuçlar alınmasını sağlayabildiği halde, zengin topraklar üzerindeki etkisi güçlkle hissedilebilir. Ayrıca kimyevî gübre kullanmadan önce gerekli analizlerin yapılması lüzumludur. İstenildiği takdirde danışmanlık hizmeti de verilecektir. Bunun için çiftçilerin yazacağı dilekçeler mümkün olduğunca cevaplandırılacaktır.

¹⁶ *The Cyprus Journal*, July 1912, Vol. XXVII, No. 27, s: 447.

¹⁷ *The Cyprus Journal*, July 1912, Vol. XXVII, No. 27, s: 448.

The Cyprus Agricultural Journal

Tarım Dairesi 1916 yılında *The Cyprus Journal* adını *The Cyprus Agricultural Journal* olarak değiştirir¹⁸. Artık yıllık raporlarda dergi yeni ismiyle yer almaya başlamış ve kendisine verilen destek artmıştır. Örneğin, 1923 yılında *The Cyprus Agricultural Journal*'da, Orman Dairesi çalışanlarının katkılarıyla hazırlanan makaleler yayımlanır¹⁹. 1886-87 yıllarından itibaren her yıl düzenli olarak yayımlanan ve geçmiş yıla ait gazete ve dergiler hakkında bilgi veren *The Cyprus Blue Book* incelendiğinde 1920'li yıllarda *The Cyprus Agricultural Journal*'ın ne kadar basıldığı hemen anlaşılmaktadır. Buna göre, 1925 yılında derginin her bir sayısı 888 adet²⁰, 1926 yılında 920 adet²¹, 1927 yılında ise 1000 adet basılmıştır.²² 1928 yılında ise, sayının tekrar 1925'teki miktara düştüğü görülür²³.

Ancak hem adada, hem ada dışında dağıtımı yapılan bir dergi konumuna gelmesine rağmen II. Dünya Savaşı nedeniyle 1940 yılında *The Cyprus Agricultural Journal*'ın yayımı durdurulur.

KKTC Girne Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi'nde *The Cyprus Agricultural Journal*'ın İngilizce nüshalarına ait dört sayıya tesadüf edilmiştir. Bunlar, 1928, 1934, 1936 ve 1937 yıllarına aittir. Türkçe nüshaların sayısı ise, üçtür ve 1925, 1928, 1929 yıllarına aittir.

Savaş Dönemi Dergileri: *Farmers' War* ve *Countryman*

The Cyprus Agricultural Journal'ın yayımının durdurulmasından hemen sonra, 1941 yılında, savaşın ziraî bağlantılı etkileri üzerine propaganda amaçlı aylık *Farmers' War* adlı dergi hem Türkçe, hem Rumca olarak 5.000 adet basılır. 1945 yılında savaşın bitmesiyle *Farmers' War* yeniden gözden geçirilip genişletilerek barış zamanı versiyonu olarak *Countryman* adıyla

¹⁸ *Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for the Year 1915-1916*, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1916, s: 16.

¹⁹ *Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1922*, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1923, s: 21.

²⁰ *The Cyprus Blue Book 1925*, Printed by William James Archer Government Printer at the Government Printing Office, Nicosia 1926, ss: 174-175.

²¹ *The Cyprus Blue Book 1926*, Printed at the Government Printing Office, Nicosia, June 1937,s: 174.

²² *The Cyprus Blue Book 1927*, Printed at the Government Printing Office, Nicosia, June 1928, s: 178.

²³ *The Cyprus Blue Book 1925*, Printed by William James Archer Government Printer at the Government Printing Office, Nicosia 1929, s: 182.

çıkmaya başlar. Bu dönemde dergi sınırlı sayıda İngilizce olarak basılır.

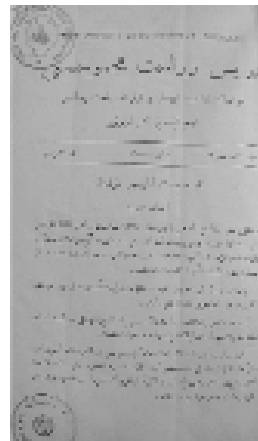
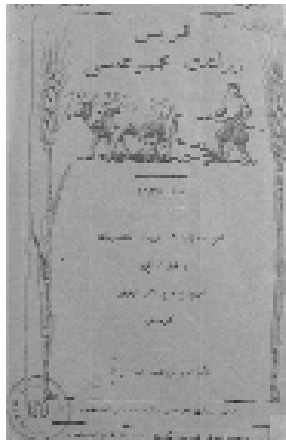
Quarterly Review

1949 yılında yayımlanan bir rapordan, 1945'ten itibaren Tarım Dairesi'yle ilgili faaliyetlerin önce *Quarterly News Letter* daha sonra *Quarterly Review* adı altında üç ayda bir teksir edilmiş bir dergi yoluyla halka ulaştırıldığı anlaşılmaktadır. Dergi, Tarım Dairesi dışındaki kişi ve kurumlar tarafından da hatırı sayılır ölçüde desteklenmiştir²⁴.

Quarterly Review'dan bugüne ulaşan nüshalar 33. sayı (1.7.1953-30.9.1953), 34. sayı (1.10.1953-31.12.1953), 36. sayı (1.7.1954-30.9.1954), 38. sayı (1.10.1954-31.12.1954) ve 39. sayıdan (1.1.1955-31.3.1955) ibarettir.

Kıbrıs'taki resmî kaynaklı ziraat dergilerinin mevcut sayıları incelendiğinde, İngiliz idaresinin adanın ziraî ve ticarî kesimlerini kontrol altına almak istediği anlaşılmaktadır. Yapılan çalışmaların sistematik ve bilimsel olması Kıbrıs üzerindeki her türlü kaynağın en verimli şekilde değerlendirilmesi amacına yöneliktir. Hiçbir şeyin tesadüfe bırakılmadığı bu ortamda kurulan ilgili birimler aracılığıyla çiftçinin eğitime önem verilmesi, bunun için ona teknolojik imkanlardan yararlanma yollarının öğretilip gerekli araç gerecin sağlanması hep aynı amaca yönelik çabalar olarak değerlendirilmelidir. Nitekim bu gayretler, aynı zamanda adanın Rum ve Türk halklarını İngiltere'nin tebası kılmaya da hizmet etmektedir.

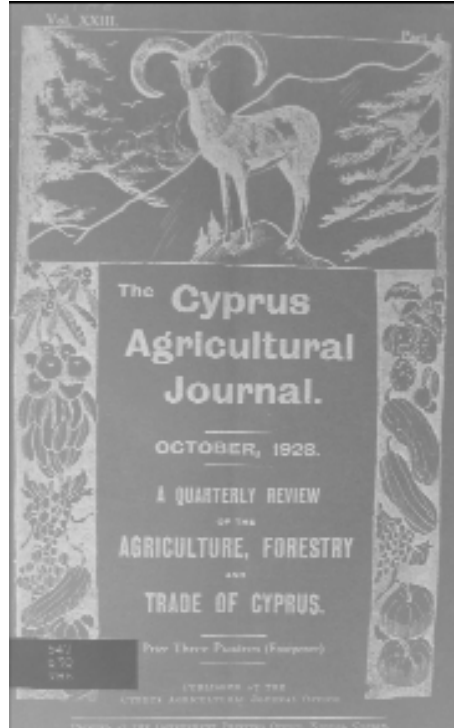
Girne Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi'nde Bulunan Dergiler ve İçerikleri

²⁴ J. Mc Donald; *Cyprus Agriculture 1938-1948*, Cyprus Government Printing Office, Nicosia 1949, s: 51.

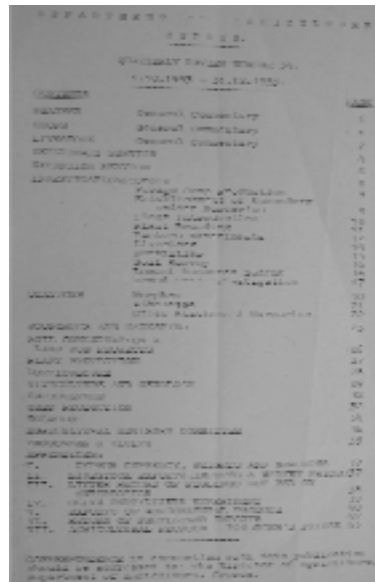
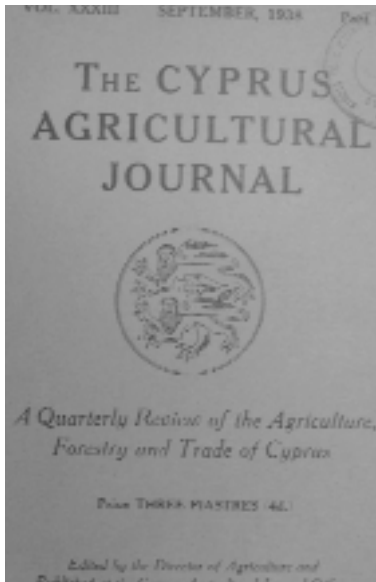
Kıbrıs Ziraat Mecmuası, (Nisan 1925)

- At Koşusu Haberleri, s: 113,
- Pamuk Kozalarına Ârız Olan Böcekler, s: 97,
- Portakalları İstif Edip Bağlamak, s: 85,
- Ziraat Dairesinin Neşrettiği Varakalar, s: 78,
- Ziraî Notlar, s: 95,
- Tuyûr-ı Ehliye Hastalıklardan Kuşpalazı ve Çiçek, s: 96,
- Kıbrıs ve Britanya İmparatorluk Sergisi: 1924, s: 79,
- Lefkoşa At Yarışları, s: 114,
- Lefkoşa Hayvanat Sergisi, s: 89,
- Londra Pazarı, s: 116,
- Mağusa Kazası Ziraati Hakkında Notlar, s: 102,
- Mebhas-ül Haşerata Müteallik Notlar, s: 94,
- Müdüriyet, s: 57,
- Mesarya'da Efkalistos, s: 72,
- Muvafık Usûlde Hayvanat Yetiştirmek, s: 66,
- 1924'te Hitam Bulan Sene Zarfında Sukut-ı Baran, s: 101.

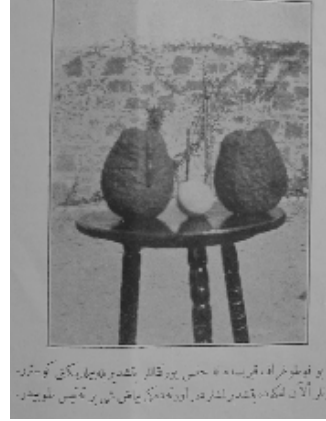
Kıbrıs Ziraat Mecmuası, (Teşrini evvel 1928)

- İlanattan Alınacak İcraatlar, s: 140,
- Ekmezden Evvel Patatesi Filizlendirmenin Fevaidi, s: 121,
- Tarla Pancarı, Hayvanlar için, s: 125,
- 1928 Tütün Mahsûlü Ümitleri, s: 127,
- Hususi İlanat, s: 141,
- Suriye'de Sirividiya "Dudalzara", s: 135,
- Kıbrıs'ın Üzüm ve Şarap Sanatı, s: 109,
- Kıbrıs Kokulu Yağları, s: 123,
- Kaza Haberleri/Leymosun Komiseri Tarafından, s: 131,
- Kaza Haberleri/Baf Komiseri Tarafından, s: 132,
- Koizland Bezelyesi ve Tarla Fasulyesi, s: 133,
- Koyun ve Keçilerin Dahili Hastahkları, s: 118,
- Koyun Bandırma, s: 119,
- Kiremit ve Tuğla Ticareti, s: 142,
- Kimyon Tohumu ve Yağı, s: 128,
- Müdüriyet Notları, s: 103,
- Mecmua Umur-ı Tahririyesi Hakkında İlan, s: 140,
- Midilli Aygır "Bikonezlayet" in Ölmesi, s: 139.

Kıbrıs Ziraat Mecmuası, (Kânûnusani 1929)

- İlanattan Alınacak İcraatlar, s: 43,
- İnekler İçin Gıda Kıymetleri, s: 34,
- Tarla Bezelyesi ve Baklalar, s: 25,
- Hususi İlanat, s: 44,
- Kıbrıs Harman Tahtası, s: 12,
- Kaza Haberleri, s: 27,
- Mecmua Umur-ı Tahririyesi Hakkında İlan, s: 43,
- Müdüriyet Notları, s: 1.

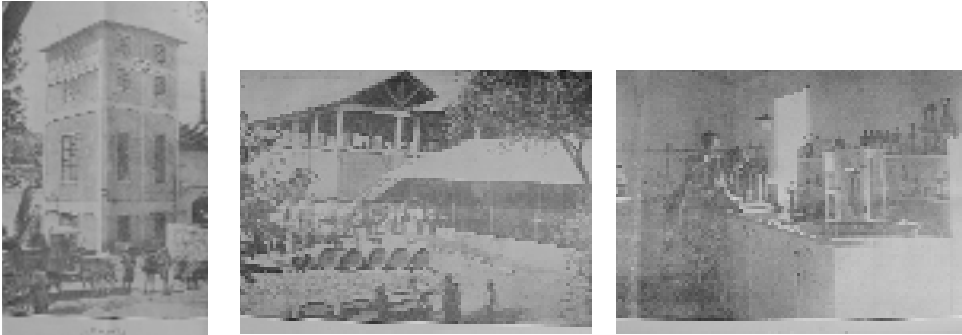
The Cyprus Agricultural Journal, (Haziran 1934)

- Tarım Takvimi, s: 58,
- İtalya Ziyaretinden Tarım İzlenimleri, s: 49,
- Limon Sezonuna Bir Bakış/1933-34, s: 53,
- Editör ve Reklam Notları, s: 65,
- Editör Notları, s: 35,
- Keten Küskütü, Kıbrıs'ta Son Zamanlarda Görülen Baş Belası, s: 41,
- Meteoroloji Verileri, s: 63,
- İpekböceklerinin Beslenmesinde Dut Yaprakları, s: 47,
- Filistin İthalat Düzenlemeleri, s: 56,
- Görünüş, s: 52,
- Kıbrıs'ın Ağaçlandırılan Tepeleri Özelinde Dağlık Ülkelerde Ormanların Önemi.

The Cyprus Agricultural Journal, (Mart 1936)

- Merkezî Deney Çiftliğinde Buğday Deneyleri, s: 4,
- Pamuk Deneyleri, s: 20,
- Kümes Hayvanı Hastalıkları, s: 12,
- Editör ve Reklam (Tanıtım) Notları, s: 35,
- Editör Notları, s: 1,
- Kıbrıs'ın Zararlı Böcekleri, s: 9,
- 1936 Yılı İçin Aygır Yetiştirme Lisansı Listesi, s: 31,
- Çiftlik Hayvanı Notları, s: 29,
- Meteoroloji Verileri/Kıbrıs, s: 33,
- Gözden Geçirilmiş Yayınlar, s: 28,
- Gelişmekte Olan Asma, s: 26.

The Cyprus Agricultural Journal, (1936 Yılı İndeksi)

- Kıbrıs'ta Muz Yetiştirme, s: 146,
- Katurturnağı Kozası, s: 141,
- Asmalar, s: 26,
- Merkezî Deney Çiftliğindeki Tahıl Deneyleri, s: 4,
- Ceratitis Capitata/Wied, s: 78,
- Turunçgil Sarfiyat Denemeleri/1936, s: 52,
- Turunçgil Meyve Sarfiyatı, s: 75,

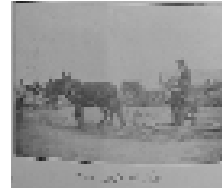

- Pamuk Denemeleri, s: 20,
- Kolakas Hakkında Bir Çalışma, s: 94,
- Kız Lisesi'nde Gösteri Amaçlı İpekböceği Yetiştirme/1936, s: 144,
- Kümes Hayvanları Hastalıkları, s: 12,
- Yazı İşleri Müdürlüğüne Ait İlanlar ve Reklamlar, ss; 35, 65, 115, 148,
- Yazı İşleri Müdürlüğü Notları, ss: 1, 37, 71, 121,
- Keçi ve Koyun Hastalıkları, s: 133,
- Kıbrıs'ta Zararlı Böcekler, ss: 9, 58, 83, 125,
- Kıbrıs'ın Böcekleri/Zararlılar, ss: 9, 58, 83, 125,
- Kıbrıs'ta Sulama, s: 41,
- 1936 Yılında İzin Verilen Aygır Yetiştirme Listeleri, ss: 31, 66, 116, 149,
- Çiftlik Hayvanları ile İlgili Notlar, s: 29,
- Meteorolojik Veriler/Kıbrıs, ss: 33, 69, 119, 152,
- Ücretsiz Dut Ağacı Konusu, s: 145,
- Kümes Hayvanları Hastalıkları, s: 12,
- Patates Denemeleri, s: 57,
- Gözden Geçirilen Yayınlar, ss: 28, 111,
- İpekböcekçiliği Notları: Kız Lisesi'nde Gösteri Amaçlı İpekböceği Yetiştirme, s: 144/İpekböceği Yumurta-Koza Denemeleri-1936, s: 144/İpekböceği Yumurtalarının Kış Uykusu, s: 145/Ücretsiz Dut Ağaçları Kanunu, s: 145/Kırılan İpekböceği Yumurtalarının Karşılaştırmalı Raporu, s: 146/İpekböceği Kozası ve 1936'da Üretilen İpekle İlgili Tablo, s: 146,
- Koyun ve Keçi Hastalıkları, s: 133,
- Kırılan İpekböceği Yumurtalarının Karşılaştırmalı Raporu, s: 146,
- 1936 Yılında Aygır Yetiştirme İzni Verilenlerin Listesi, ss: 31, 66, 116, 149,
- Patates Denemeleri, s: 57,
- 1935-36 Yılında Ağaç Dikimi/Üç Ağaçlandırma Bölgesi Dışındakiler, s: 113/Üç Ağaçlandırma Bölgesi, s 114,
- 1935-36 Ağaç Dikim Döneminde Üç Ağaçlandırma Bölgesi-Kısa Bir Bakış, s 109,
- Asmaların Budanması ve Filizlenmesi, s: 56,
- Asmaların Aşılınması, s: 26,
- 1936 Yılında Kaliteli Şarap Yapımı-Bir Tavsiye, s: 111.

The Cyprus Agricultural Journal, (Mart 1937)

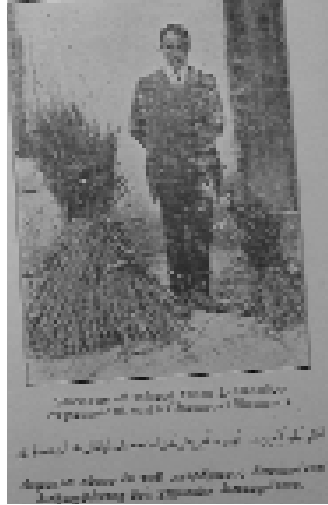
- Hava Şartlarına Karşı Tarımsal Bilim Savaşları, s: 22,
- Buğday (Tahıl) Hasadı, s: 4,
- Koyun ve Keçi Hastahkları, s: 12,
- Editör ve Reklam Notları, s: 24,
- Editör Notları, s: 1,
- Kıbrıs'ta Hayvan Yemi Muhafazası, s: 20,
- 1937 Yılı İçin Aygır Yetiştirme Lisansı Listesi, s: 25,
- Meteoroloji Bilgileri/Kıbrıs, s: 28,
- Patates Tohumunun Dezenfektesinin İlk Deneyi, s: 23,
- Şarap Deney İstasyonu/Saitta, s: 19.

Quarterly Review, (1.7.1953-30.9.1953)

- Hava/Genel Değerlendirme, s: 1,
- Ürünler/Genel Değerlendirme, s: 1,
- Çiftlik Hayvanları/Genel Değerlendirme, s: 2,
- Veterinerlik Hizmetleri, s: 4,
- Yetiştirme Hizmetleri, s: 4,

- Araştırmalar: Hasat/Çiftlik Hayvanları/Kimyevî Gübreler/Toprak Araştırmaları/Kimya Laboratuvarı, s: 6,
- Hükûmet Çiftlikleri: Omorfo/Athalassa, s: 10,
- Ekonomi ve Pazarlama, s: 14,
- Toprak Koruma, s: 16,
- Bitki Koruma, s: 18,
- Bahçıvanlık, s: 20,
- Bağcılık ve Ekoloji, s: 22,
- İpekböcekçiliği, s: 25,
- Arıcılık, s: 25,
- Tohum Üretimi, s: 25,
- Tütün, s: 26,
- Tarım Danışma Komitesi, s: 27,
- Personel ve Ziyaretler, s: 27,
- Ekler: Kıbrıs Parası, Ağırlık ve Ölçüler/Çiftlik Hayvanı İhracı, İthal ve Pazar Fiyatları/Deneyler ve Araştırmalar/Tarımsal Üretim ve Üretici Fiyatları/Tarımsal Ürünlerin İhracı/Kimyevî Gübre İthalinin Getirisi, s: 30.

Quarterly Review, (1.10.1953-31.12.1953)

- Hava/Genel Değerlendirme, s: 1,
- Ürünler/Genel Değerlendirme), s: 1,
- Çiftlik Hayvanları/Genel Değerlendirme, s: 2,
- Veterinerlik Hizmetleri, s: 4,
- Yetiştirme Hizmetleri, s: 6,

-Araştırmalar: Hasat/Arpa Üretimi/Bitki Tanıtımı/Bitki Yetiştirme/Mera Deneyle/Çiftlik Hayvanları/Kimyevî Gübre/Toprak Araştırmaları/Çekirge Araştırma Projesi/Yol Genişletme Çalışmaları, s: 8

-Hükûmet Çiftlikleri: Omorfo/Athalassa/Diğer Çiftlikler ve Fidanlıklar, s: 18.

-Ekonomi ve Pazarlama, s: 23,

-Toprak Koruma ve Toprak Kullanım Projeleri, s: 26,

-Bitki Koruma, s: 27,

-Bahçıvanlık, s: 28,

-Bağcılık ve Ekoloji, s: 29,

-İpekböcekçiliği, s: 32,

-Tohum Üretimi, s: 32,

-Tütün, s: 34,

-Tarım Danışma Komitesi, s: 34,

-Personel ve Ziyaretler, s: 35,

-Ekler: Kıbrıs Parası, Ağırlık ve Ölçüler/Çiftlik Hayvanı İhracı, İthalatı ve Pazar Fiyatları/Antibiyotikle Beslenmemiş Domuz Yavrularının Doğum Kaydı/Zeytin Gübreleme Deneyle/Ziraî Ürünlerin İhracı/Kimyevî Gübre İthalatının Getirisi/Tarımsal Üretim-Üretici Fiyatları, s: 37,

Quarterly Review, (1.7.1954-30.9.1954)

-Hava Şartları, s: 1,

-Ürünler, s: 1,

-Bitki Koruma, s: 2,

-Çiftlik Hayvanları, s: 3,

-Veterinerlik Hizmetleri, s: 4,

-Yetiştirme Faaliyetleri, s: 5,

-Hükûmet Çiftlikleri: Athalassa/Omorfo, s: 6,

-Kümes Hayvanı Birimleri: Athalassa/Omorfo/Pergama/Küçük Merkezler, s: 8,

-Pazarlama ve Ekonomi: Ürün Tahminleri/Tarımsal Pazarlama/Tarımsal İhracat/Tarımsal İthalat/Fiyatlar, s: 9,

-Toprak Kullanımı: Toprak Geliştirme Projeleri/Toprak Koruma Hizmeti, s: 12,

-Tohum Üretimi, s: 14,

-İpekböcekçiliği, s: 16,

-Arıcılık, s: 16,

-Tütün, s: 16,

-Araştırma ve İncelemeler: Arpa Hasadı/Bitki Tanıtımı/Buğday Deneyle/Kimyevî Gübre Deneyle/Bitki Koruma/İncelemeler, s: 17,

-Görev Değişiklikleri: Atamalar/Terfiler/Nakiller, s: 24,

- Personel Eğitimi, s: 25,
- Ziyaretler, s: 26.

Quarterly Review, (1.10.1954-31.12.1954)

- Hava Şartları, s: 1,
- Ürünler, s: 1,
- Bitki Koruma, s: 2,
- Çiftlik Hayvanları, s: 3,
- Hayvan Sağlığı; s: 4,
- Yetiştirme Faaliyetleri, s: 6,
- Hükümet Çiftlikleri: Athalassa/Omorfo, s: 7,
- Kümes Hayvanı Birimleri: Athalassa/Omorfo/Pergama/Küçük Merkezler, s: 10
- Pazarlama ve Ekonomi: Ürün Tahminleri/Ürün Denemesi/Tarımsal Pazarlama/Tarımsal İhraç/Tarımsal İthal/Fiyatlar, s: 11,
- Toprak Kullanımı, s: 13,
- Tohum Üretimi, s: 16,
- Bağcılık, s: 19,
- İpekböcekçiliği, s: 20,
- Arıcılık, s: 20,
- Tütün, s: 20,
- Araştırma ve İncelemeler: Mera ve Yem Ürünleri/Tarla İşleri/Bitki Koruma/Buğday Hasadı/Bakla/Kimyevî Gübre Denemeleri/Hayvancılık, s: 21,
- Görev Değişiklikleri: Atamalar/Terfiler/Nakiller, s: 30,
- Personel Eğitimi, s: 30,
- Ziyaretler, s: 31.

Quarterly Review, (1.1.1955-31.3.1955)

- Hava Şartları, s: 1,
- Ürünler, s: 1,
- Bitki Koruma, s: 2,
- Çiftlik Hayvanları, s: 3,
- Hayvan Sağlığı, s: 4,
- Yetiştirme Faaliyetleri, s: 5,
- Hükümet Çiftlikleri: Athalassa/Omorfo/Küçük Merkezler, s: 6,
- Kümes Hayvanı Birimleri: Genel/Athalassa/Omorfo/Pergama, Küçük Merkezler, s: 8,
- Pazarlama ve Ekonomi: Tarımsal Getiriler/Tarımsal Pazarlama/Tarımsal

İhracat/Tarımsal İthalat, s: 10,

-Toprak Kullanımı, s: 12,

-Tohum Üretimi, s: 14,

-Bağcılık, s: 16,

-İpekböcekçiliği, s: 16,

-Tütün, s: 17,

-Araştırma ve İncelemeler: Mera ve Yem Ürünleri/Tarla İşleri/Bitkisel Besinler/Toprak Islahı/Bitki Ekolojisi/Bitki Koruma/Çiftlik Hayvanları, s: 17,

-Görev Değişiklikleri: Atamalar/Terfiler/Nakiller, s: 23,

-Personel Eğitimi, s: 24,

-Ziyaretler, s: 24.

Kaynakça:

A) Arşiv Belgeleri:

KKTC Millî Arşiv ve Araştırma Dairesi: Tarım Dosyaları:

P. Gennadius; *Annual Report the Year 1903-4*, Printed of the Government Printing Office, Nicosia 1904.

D. Saracomenos; *Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1907-8*.

Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1908-9, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1909.

Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1910-11, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1911.

Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for the Year 1915-1916, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1916.

Cyprus Annual Report of the Director of Agriculture, for 1922, Printed at the Government Printing Office, Nicosia 1923.

J. Mc Donald; *Cyprus Agriculture 1938-1948*, Cyprus Government Printing Office, Nicosia 1949.

The Cyprus Blue Book 1925, Printed by William James Archer Government Printer at the Government Printing Office, Nicosia 1926.

The Cyprus Blue Book 1926, Printed at the Government Printing Office, Nicosia, June 1937.

The Cyprus Blue Book 1927, Printed at the Government Printing Office, Nicosia, June 1928.

The Cyprus Blue Book 1925, Printed by William James Archer Government Printer at the Government Printing Office, Nicosia 1929.

B) Dergiler:

The Cyprus Journal (Mecmua-i Kıbrıs), July 1912, No. 26.

The Cyprus Agricultural Journal (Kıbrıs Ziraat Mecmuası), 20. cilt, 2. kısım, Nisan 1925, 23. cilt, Teşrinievvel 1928, S. 4, 24. cilt, Kânûnusani 1929, S. 1, vol. 29, part. 2, June 1934, vol. 31, part. 1, March 1936, 1936, vol. 31, INDEX, vol. 32, part. 1, March 1937.

Quarterly Review, No: 33, 1.7.1953-30.9.1953, No: 34, 1.10.1953-31.12.1953, No: 36, 1.7.1954-30.9.1954, No: 37, 1.10.1954-31.12.1954, No: 39, 1.1.1955-31.3.1955.

C) Kitap ve Makaleler:

Ahmet Cavit An; “The British Rule in Turkish Cypriot Text-books and Turkish Cypriot Text-books in Cyprus”, *The Cyprus Review*, volume: 6, Spring 1994, No: 1.

Ahmet Cavit An; *Kıbrıs'ta Türkçe Basılmış Kitaplar Listesi (1878-1997)*, KKTC Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı yay., Ankara-1997.

Cemalettin Ünlü; *Kıbrıs'ta Basın Olayı*, [tarih ve yer yok].

Salahi Sonyel; “Bir Düzeltme: Kıbrıs'ta Yayımlanan İlk Türkçe Gazete”, *Yeni Kıbrıs*, Aralık 1985.

Mehmet Demiryürek; “Kıbrıs Türk Basını ve Türkiye Hükûmetleri I (Osmanlı Dönemi) (1878-1910)”, *Atatürk Yolu*, Ank. Üniv./Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi, Mayıs-Kasım 2000, S. 25-26.

Meral Demiryürek, *İrşad Dergisinin Yeni Türk Harflerine Aktarılması ve İncelenmesi*, Yakınoğu Üniversitesi, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Lefkoşa, 2002.

Özet: Bu çalışmada, 1904 yılından 1955 yılına kadar Kıbrıs'ta yayımlanmış resmî ziraat dergileri incelenmektedir. Bu yayınlar, Kıbrıs'taki İngiliz idaresine bağlı Ziraat Dairesi tarafından yapılmıştır. Ulaşılabilen mevcut sayılar *The Cyprus Journal*, *The Cyprus Agricultural Journal* ve *Quarterly Review* dergilerine aittir. Dergiler üç dilde hazırlanmıştır. Üç ayda bir yayımlanan dergiler yaklaşık olarak 800-1.000 arasında basılmıştır. Bu sayı, o devirde yayımlanmış diğer gazete ve dergilerin adediyle kıyaslandığında dergilerin oldukça fazla basıldığını gözler önüne serer. Söz konusu dergiler incelendiğinde hükümetin ziraî konulara ne kadar önem verdiği hemen anlaşılmaktadır. Bunun en büyük göstergesi yapılan bilimsel çalışmalardır. Ayrıca yayınların okul müdürlerine gönderilerek köylünün eğitiminin istenmesi de aynı çabanın sonucudur.

Anahtar Sözcükler: Kıbrıs basını, ziraat dergileri, İngiltere, Kıbrıs, tarım.

Abstract: The present article deals with the agricultural magazines published in Cyprus during the British Administration between 1904 and 1955. During this period, the Agricultural Reviews were published by the Government. The common aim of these publications was to inform the farmers about the modern farming techniques.

Keywords: Cyprus, Cyprus press, British administration, agricultural reviews, agriculture.